

Îndrăznește să cunoști! (Horățiu)

TEZAU

Foaie a Bibliotecii Academiei Române

Două hrisoave
pe pergament
de la Constantin
Brâncoveanu,
date
1688 și 1695

ANUL I, NR.1

IANUARIE 2020

APARE LUNAR

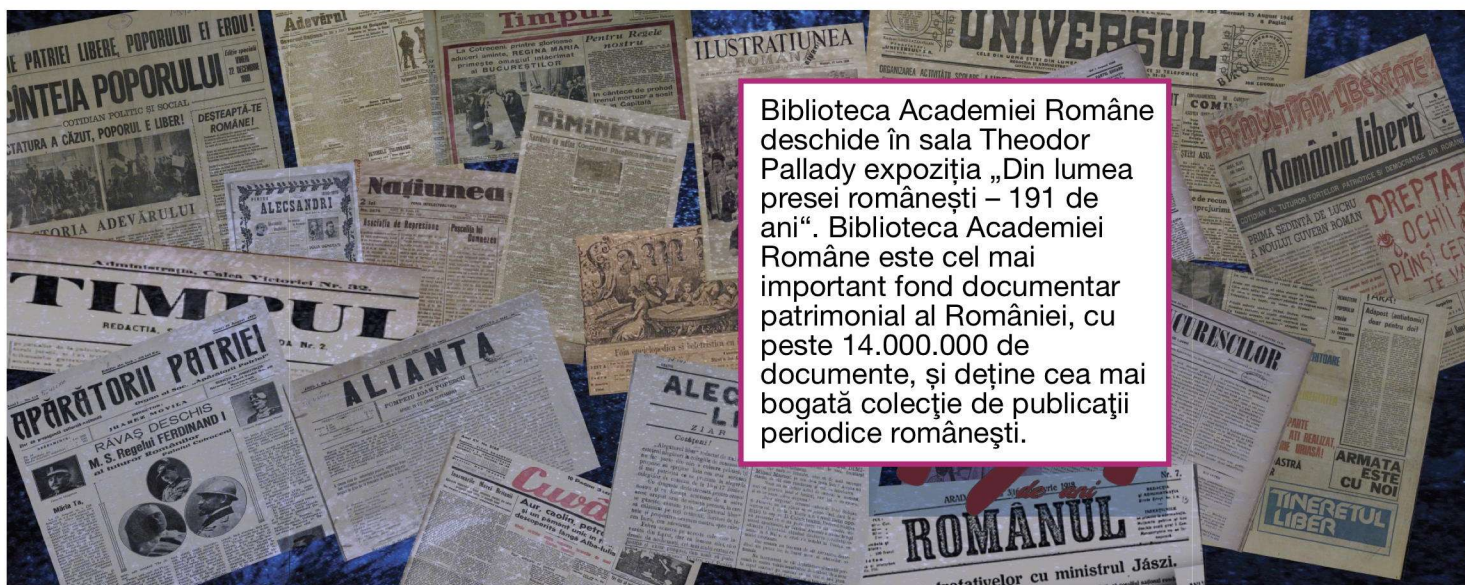
Ioan-Aurel Pop

Președinte al Academiei Române

O poartă deschisă spre lume

„Foaia” Bibliotecii Academiei Române, numită „Tezaur” vrea să rețrezească gustul tinerilor pentru carte, pentru manuscrise, pentru stampe, pentru monede și medalii, pentru hărți, adică pentru acele grăunțe de aur elaborate de mințile cele mai luminate și lăsate moștenire urmașilor. Biblioteca Academiei este deschisă pentru toți iubitorii de documentare serioasă, dar aceștia au nevoie de un ghid avansat de cunoaștere. Periodicul „Tezaur” va reflecta treptat și va prezenta cititorilor toate colecțiile sale, toate publicațiile sale și toate activitățile sale. Lumea va putea să vadă astfel câtă efervescentă spirituală cuprind aceste vechi bolți, cum s-a făcut „creșterea limbii românești”, care au fost laboratoarele științei, cum s-a plămădit arta, spre „a patriei cinstire”. Biblioteca – se va vedea prin „Tezaur” – este și o poartă a noastră deschisă spre lume, o modalitate de adecvare a elitei intelectuale românești la marile curente culturale europene și universale, un fel specific de promovare a dialogului nostru cu lumea.

pag. 3

Biblioteca Academiei Române deschide în sala Theodor Pallady expoziția „Din lumea presei românești – 191 de ani”. Biblioteca Academiei Române este cel mai important fond documentar patrimonial al României, cu peste 14.000.000 de documente, și deține cea mai bogată colecție de publicații periodice românești.

Ana Blandiana

Cartea de vizită

Cândva, cu mulți ani în urmă, într-un timp în care cărțile mele, mult mai puține decât acum, fuseseră mutate la fondul secret în bibliotecă, am lucrat doi ani ca bibliotecară. În mod ciudat, deși nu era vorba de o perioadă nici fericită, nici lipsită de probleme,

îmi amintesc acel răstimp ca pe o paranteză luminoasă, aproape paradisiacă a vieții. Țin minte cât de apărută mă simțeam printre cărți și cum descoperisem, ca pe un noroc, cu cât e mai liniștitor să îngrijești cărțile decât să le scrii. De altfel, am simțit întotdeauna

bibliotecile - după biserici, poate - ca spațiile cele mai generatoare de pace interioară, iar faptul că s-a întâmplat să le slujesc și altfel decât ca scriitor l-am considerat o onoare.

pag. 3

Întâiul care își exprimă gândirea prin linii

pag. 10-11

Aurul cuvintelor

pag. 4-5

Epurarea unor publicații

Fondul „Special” sau Fondul „Secret” a cunoscut o primă etapă în epurarea unor publicații din bibliotecă.

pag. 7

pag. 8

Cel mai vechi manuscris latin din colecțiile Bibliotecii

adus în țară de soldații români care au participat la Asediul Vienei din 1683

pag. 12

Manuscrisul, datat 1370, este opera teologului francez din secolul al XII-lea Guillaume Durand, Episcop de Mende. Opera sa *Rationale divinarum officiorum*, scrisă în perioada 1285-1291, constituie cel mai important tratat medieval despre simbolismul arhitecturii bisericii și ritualurile de cult și, fără îndoială, timp de trei secole, a reprezentat cea mai semnificativă scriere despre liturgie.

După ce timp de zece ani a guvernat Eparhia de Mende, lui Durand i s-a oferit Arhiepiscopia de Ravenna, pe care a refuzat-o. În 1296 a plecat la Roma, la Sărbătoarea Tuturor Sfinților.

„Jurnal ilustrat” o inedită imagine a vieții bucureștene cotidiene

semnat Alexandru Tohăneanu

pag. 6

RETORICA FONDATOARE A PRIMELOR ZIARE

Au existat unele polemici privind momentul nașterii presei în România –Georgeta Răduică și Nicolin Răduică, autori ai „Dicționarului presei românești (1731-1918)”, considerau că apariția calendarului realizat de un dascăl bisericesc din Șcheii Brașovului reprezenta începutul presei -, dar, dacă facem abstracție de „Courier de Moldavie”, care apărea la Iași din 1790 în limba franceză și ”Fama Lipschii pentru Dacia”, tipărită în Saxonia, cristalizarea presei românești are ca reper tipărirea și difuzarea „Curierului românesc” și a „Albinei românești”, apărute în 1829.

Au existat, este adevărat, și alte încercări de a publica Novele și una dintre acestea îi aparține lui Alexie Lazaru, care în 1814 publica, la Buda, o patetică „Înștiințare”, care relevă de fapt starea presei din Țările Române: „toate neamurile Evropei cele deșteptate au aflat cum că a scrie Gazete sau Novele și a le împărtăși oamenilor neamului său e cea mai încuviințată mijlocire de a lumina noroadele, cu întâmplatele ale altora fapte a le abate de la rău și a le aduce spre cele mai bune (...); iată că și grecii, ba și sârbii, dobândind de la înălțatul împărat al Austriei privilegium spre acela, cu sârguință dau Novele (...); singuri noi românii, măcar că ne tragem vița de la cel mai slăvit neam din lume, adică de la romani, sântem de acest vistorii lipsiți...” În fața acestei pledoarii, împăratul Austriei, Francisc I, permitea tipărirea unei publicații românești bisăptămânale, singura condiție fiind finanțarea – „nu lipsește alta, fără [ca] românii să se arate înaintea lumii și înaintea neamurilor celor străine, că nu cruță acea puțină cheltuială ce au a face pentru Novele”.

O altă încercare o face trei ani mai târziu Theodor Racoco din Lemberg, la 8 martie 1817, dorind să-i convingă pe cititori de necesitatea editării unor gazete românești, căci, „(...) după ce au început a se revărsa în Europa razele științelor, și a bunelor învățături, s-au aflat folositoarea măiestrie a tiparului, prin care și împărtășirea acelor științe, dela neam la neam, până la cele mai depărtate părți ale lumii, într-un tot s-au înlesnit; dară cu aflarea Gazetelor nu se poate spune cât folos s-au adus la toate țările Europii (...) Gazetele sau înștiințările de obște sunt organul tuturor bunelor învățături, a înfrumusețării limbilor și a politurii neamurilor (...)”.

Racoco dorea să publice o revistă „cu tot felul de vestiri, precum este obiceiul (...), lucrurile vrednice de știut, ce se află în gazetările de Londinu în Englitera, de Paris, în țara franțozească, de Berlinu, Hamburg și alte Eparhii a Germanii precum și la Gazetele din Eparhiile Italiei și Ispanii”, adică o revistă de actualități, o crestomație de relatări din Europa. De fapt, acesta va fi chiar titlul publicației editată la Cernăuți peste trei ani (1820) - Chrestomatica românească, cu subtitlul „Adunare a tot felul de istorii și alte fapte scoase din autori de osebite limbi”.

La 1829 apărea înștiințarea pentru „Curierul Bucurescilor”, ce purta semnătura lui I. Heliade Rădulescu și C. Moroiu, susținuți de Dinicu Golescu, gazetă care va apărea în final sub titlul „Curierul românesc”. Ea este interesantă întrucât a fost precursora

„Monitorului Oficial”, având un conținut preponderent administrativ, chiar dacă se încerca și abordarea unor subiecte cu caracter economic și politic. În 1859, „Curierul Românesc” își încetează activitatea, fiind relansat după o pauză de mai mult de 150 de ani sub forma unei publicații online cu caracter non-profit, propunându-și să ajute tinerii jurnaliști independenți să devină mai vizibili pe piața media românească.

Tot în 1829, de astă dată la Iași, a fost difuzată „Înștiințarea despre gazeta românească din Iași” „Albina românească”, tipărită sub redacția lui Gheorghe Asachi, între anii 1829 - 1849, cu apariție de două ori pe săptămână. Aceasta își propunea inițial să publice știri culese din ziarele străine, buletine din Războiul Ruso-Turc, scrieri istorice, literare, de geografie, noutăți din întreaga lume și informații culturale, având un caracter semi-oficial: „...în zilele de acum, oricare îmbunătățire și aflare a vreunei nații trece în posesia tuturor spre folosul omenirii. De asemenea cugetări povățuiri să vadă în Evropa mulți învățați cari sunt umbrirea Guvernului, și cu ajutorul celor avuți, unii lucrează în patria lor pentru sporiul bunelor învățături; alții, fără a se teme de ostinele și primejdii, petrec luciul mării, călătoresc în țări necunoscute, împărătiind pretutindeni răzile moralului, ale politiciei și ale științelor (...) oare putem noi privi la aceste bune urmate înaintea ochilor noștri, fără a ni întrista că numai nația noastră în cea mai mare parte este lipsită de acești îmbunătățiri și înapoietă decât toate neamurile Evropei și decât

multe altele ce lăcuiesc pe celelalte părți ale pământului?”. Ziarului îi revenea o susținută muncă de traducere, de verificare și de redactare, în condițiile în care nu existau corespondenți de război și nici agenții de presă care să asigure știrile din străinătate. Pentru vizibilitatea internațională a publicației, din 7 decembrie 1833, „Albina românească”, scrisă în românește cu caractere chirilice, va apărea cu titlul și subtitlul traduse în limba franceză - „L’Abeille Moldave, gazette politique et littéraire”. În Transilvania, primul ziar politic și cultural al al românilor - „Gazeta de Transilvania”- apare la Brașov, cu sediul redacției în Casa Mureșenilor. Gazeta ieșea inițial o dată pe săptămână, apoi de două ori, de trei ori, până în 1881, când devine cotidian.

Ziar cu o apariție îndelungată - peste o sută de ani - „Gazeta de Transilvania” se situează de la început pe poziții democratice și iluministe, de apărare a intereselor naționale, sociale și de limbă ale românilor din Transilvania. Din cauza atitudinii ferme a lui Barițiu, exprimată într-o serie de articole despre Revoluția de la 1848, „Gazeta de Transilvania” este suspendată în martie 1849. În februarie 1850, redactorul refuză să dea o declarație prin care să-și retragă afirmațiile făcute în unele articole și corespondențe despre Revoluția de la 1848, astfel conducerea ziarului este luată de Iacob Mureșianu, care temperează tonul articolelor.

Printre cei mai prezenți în paginile sale au fost: Timotei Cipariu, Damaschin Bojincă, Nicolae Istrati, Ioan Maiorescu, Ion Rațiu, Vasile Boerescu, Mihail Kogălniceanu, I.

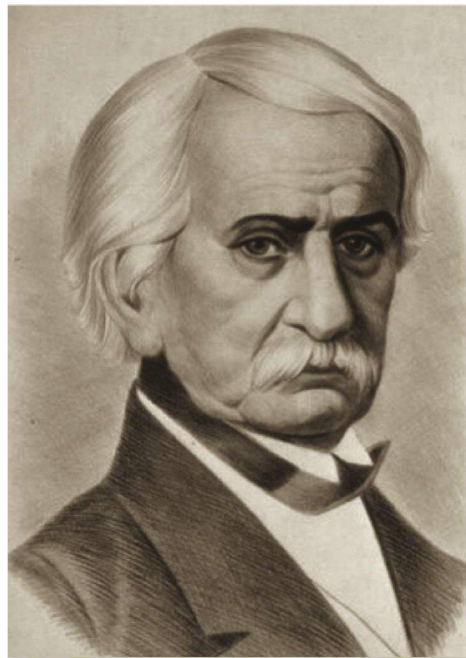
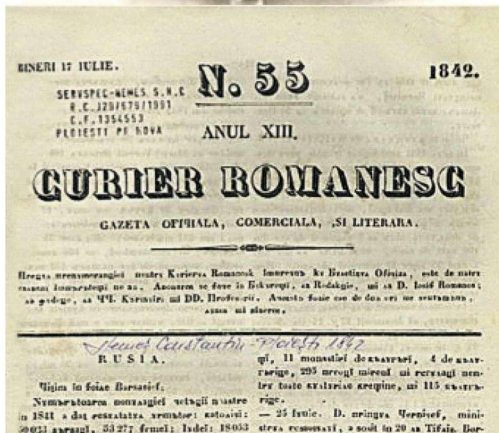
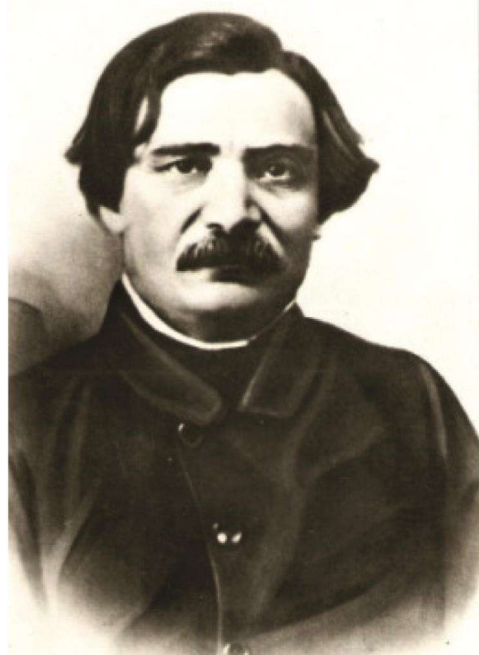
Heliade Rădulescu, Iosif Vulcan, Florian Aaron.

Începând cu 2 iulie 1835, George Barițiu începe să scoată, ca supliment săptămânal al „Gazetei de Transilvania”, „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, pus și el în serviciul culturalizării românilor și al luptei lor de eliberare națională.

O radiografie a presei românești, începând cu primele ziare, ca și cunoașterea contribuției condeierilor români, ajută la înțelegerea în ansamblu a lumii în care au trăit și au scris, dar și la parcurgerea, inventarierea și calibrarea demersului jurnalistic de la „foile” de început până la canalele de știri și actualități și la televiziunile de nișă.

Parcursul acesta în timp poate fi nu numai o contemplare, ci și un exercițiu de aprofundare și de diversificare a stilului jurnalistic, prin imitarea sau distanțarea de profilul publicistic al înaintașilor. Drumul nu este lipsit de surprize, de cele mai multe ori fericite. Stilul lui Vasile Alecsandri în publicistica memorialistică este dinamic, vizual, expresiv, total diferit de cel al poeziilor. Relatările lui Ion Ghica din perioada în care a fost guvernator al Samosului, chemat de sultan să stărpească pirateria din estul Mediteranei, spune mult despre epoca Războiului din Crimeea, despre atmosfera de la curtea suveranului otoman, despre echilibrul de forțe din Europa celei de-a doua jumătăți a secolului al XIX-lea. Surprinde și azi viziunea amplă, analiza profundă și actualitatea multora dintre articolele lui Mihai Eminescu.

(G. D.)

Bun augur, la început de drum

O publicație periodică, intitulată „Tezaur” și subintitulată „Foaie a Bibliotecii Academiei Române”, vine dintr-o tradiție de circa un secol și jumătate și dorește să reflecte în paginile sale, cu adevărat, un tezaur. Creată în 1867, la un an după fondarea Societății Literare (precursoarea Academiei Române), Biblioteca Academiei Române a avut dintru început misiunea de a colecționa, organiza și de a pune în valoare colecțiile naționale specifice, de a elabora și edita Bibliografia Națională retrospectivă pentru toate tipurile de documente. Biblioteca realizează schimbul internațional cu publicațiile Academiei Române și coordonează metodologic activitatea celorlalte biblioteci

din rețeaua Academiei Române. Ea achiziționează din țară și străinătate, documente specifice, importante pentru identitatea culturală și națională a României. În îndeplinirea acestei misiuni, rolul fundamental îl au bibliotecarii, majoritatea lor mari cărturari și mari creatori, robi ai muncii tăcute, uitați adesea de decidenții politici, puși la urma categoriilor de salarizare și tratați drept auxiliari ai culturii. Muncii lor îi datorăm strălucirea a mare parte din zestrea culturii românești,

conservate, organizate, ordonate, restaurate în Biblioteca Academiei Române. Astăzi, instituția este cea mai mare și mai importantă bibliotecă de erudiție din România. Colecțiile sale au o structură enciclopedică, începând cu cele mai vechi texte în limba română (de la 1521 încoace) sau în limbile de cancelarie și cult care au circulat în interiorul spațiului românesc (slavona, latina, turco-osmana, greaca, araba, armeană, ebraică etc.) până la ultimele publicații de orice tip și pe orice suport. Fondurile acestui locaș de cultură se ridică la aproximativ 15 milioane de unități, dintre care 6.600.000 monografii și 58.000 de titluri - publicații seriale.

Colecțiile speciale, aflate în patrimoniul Bibliotecii Academiei Române, îi asigură acesteia un loc unic pentru conservarea manuscriselor și cărților rare din Europa. Dintre ele, colecția de manuscrise este cea mai bogată din țară, iar colecțiile Cabinetului de stampe, cele ale Cabinetului de numismatică, ale Cabinetului de muzică și ale Cabinetului de hărți sunt adevărate puncte de referință în domeniu. Nicio lucrare de istorie a domeniilor științelor și culturii nu se poate realiza fără apelul la zestrea acestui așezământ. Biblioteca Academiei efectuează schimburi de publicații cu alte academii, instituții științifice, de învățământ superior și biblioteci din străinătate (inclusiv toate publicațiile ONU) și coordonează activitatea schimbului de publicații a altor unități ale Academiei Române, fiind în același timp nucleul unei vaste rețele formate din bibliotecile filialele Academiei Române și ale institutelor de cercetare ale acesteia.

Biblioteca este o instituție vie, organizatoare de conferințe, congrese, colocvii, prezentări de cărți, expoziții de artă, de carte rară, expoziții documentare. În cadrul său, se derulează o viață culturală de cea mai înaltă ținută, legată de moștenirea culturală a poporului român, dar și de destinele altor popoare ale lumii, popoare ale căror creații intelectuale sunt găzduite sub bolțile renumitului for de conservare a valorilor. Fie și numai numele unora dintre directorii Bibliotecii Academiei Române arată forța și prestigiul instituției: Ioan Bianu, Radu R. Rosetti, Ioan I. Nistor, Mircea Malița, Perpessicius (Dimitrie S. Panaitescu), Tudor Vianu, Șerban Cioculescu, Victor

Emanuel Sahini, Gabriel Ștrempel, Dan Horia Mazilu, Florin Gheorghe Filip. Aceștia au fost, cu toții, distinși cărturari și membri marcanți ai Academiei Române și au păstrat, indiferent de vreme și de vremi, îndeplinirea misiunii instituției la cel mai înalt nivel. Astăzi, Biblioteca Academiei Române cunoaște o nouă perioadă de înflorire, prin preluarea directoratului măritei instituții de către cărturarul Nicolae Noica, membru de onoare al Academiei și specialist de prim rang al istoriei construcțiilor și arhitecturii din România.

În această epocă de marasm și de incertitudine pentru cultură, educație, creație autentică și acribie științifică, în acești ani de confuzie a valorilor și de reușite facile pentru semidocti, în aceste momente de superficialitate și de înflorire a plagiatului, Biblioteca Academiei Române rămâne un reper intelectual solid. Cultura înaltă, creația științifică, artele de referință contemporane nu se pot practica fără izvoare, fără cunoașterea stadiului la care au ajuns diferitele domenii ale cunoașterii, fără zestrea lăsată de marii oameni ai trecutului. Unele din aceste produse ale spiritului uman au fost, între timp, publicate și date spre știință și prelucrare spre comunitate, altele însă au rămas ascunse, în manuscrise, în jurnale, în memorii, în însemnări, în lucrări inedite, care încă își mai așteaptă cercetătorii. Urăm deplin succes noii publicații și o viață la fel de lungă ca aceea a Bibliotecii Academiei Române, adevărat panteon al culturii românești.

Ioan Aurel Pop

Președinte al Academiei Române

Cartea de vizită

Nu știu dacă am mai scris vreodată în calitate de fostă bibliotecară, dar o fac acum, cu emoție și timiditate. Cu emoție pentru că scriu în primul număr al unei viitoare publicații a Bibliotecii Academiei, proiect despre care nu mă îndoiesc că va adăuga o valență în plus venerabilei instituții, proiect care se naște din impresiunea dorință de a reda trecutul vechea lui strălucire și de a obliga viitorul să îi semene. Cu timiditate, pentru că mă întreb dacă există în țară o instituție mai importantă decât Biblioteca Academiei, un loc în care să se fi adunat cu mai mare măsură timpul gândit de-a lungul istoriei, o definiție care să ne rezume mai exact, o construcție care să fie în mod mai sigur un temei. Am fost întotdeauna convinsă că cele mai mari nenorociri din

istoria umanității nu au fost războaiele în care au pierit oameni, ci războaiele în care au pierit manuscrise. Oamenii pot fi înlocuiți, manuscrisele nu. E destul să mă gândesc la papirusurile distruse ale Templului din Memphis, la cele două sute de mii nimicite ale bibliotecii din Pergam, la jumătatea de milion de manuscrise dispărute ale bibliotecii din Cartagina, la arderea bibliotecii din Alexandria ca să-mi dau seama în ce măsură până la noi au ajuns doar fragmente, fărimituri ale cunoașterii omenirii pe care încercăm să o continuăm, în ce măsură popoarele care și-au pierdut bibliotecile și-au pierdut sufletul și au pierit din istorie. Crima de a schingiui bibliotecile, de a le cenzura, de a le împrăști, de a le interzice, de a le distruge a premers întotdeauna și s-a cuprins în încercarea de manipulare, pervertire, supunere și distrugere a unui popor. Mă gândesc la Biblioteca Academiei ca la locul geometric care adună esența noastră intelectuală și libertatea noastră de gândire, ca la un argument prin care avem dreptul să

rămânem în memoria omenirii. Ea nu este numai un depozit al operelor, valorilor și creațiilor din care suntem clădiți și prin care rezistăm, ci și un tezaur convertibil în monedă universală. O revistă a Bibliotecii Academiei va fi un instrument prin care – în această lume recentă în care a fi în vogă înseamnă mai mult decât a fi în viață – acest tezaur de cunoaștere și gândire va fi prezentat, povestit, pus în lumină, făcut cunoscut noilor generații care, în felul acesta, vor descoperi de unde vin și încotro ar trebui să meargă, și se vor putea defini și înarma cu mândria de a ști că vin dintr-o cultură, nu dintr-un pustiu. Pentru că Biblioteca Academiei este cea mai completă și argumentată definiție a culturii noastre, Biblioteca Academiei este cea mai corectă carte de vizită a poporului român. A o descoperi cu minuție și a o cunoaște în profunzime

nu este doar o formă de împlinire intelectuală, ci și o formă de patriotism.

Ana Blandiana

Titlul ar putea să pară unora exagerat. Vă invit să veniți în Biblioteca Academiei Române, ca să înțelegeți că nu e nici pe departe o figură de stil. Cuvintele nu mai sunt doar simple înșiruri de idei atunci când poți să simți sufletul scriitorilor în manuscrisele nopților nedormite.

Biblioteca e locul în care înveți. Pur și simplu înveți despre propria ta viață. Și ai răspunsuri la întrebări. Unele, poate, retorice. Haideți să vă arăt propria-mi experiență din cea dintâi zi în care am fost oaspetele acestui loc. De-a dreptul impresionantă este desăvârșita organizare. Dacă vii aici și vrei o anume carte, un document, o hartă, o scrisoare, ceva ce ai de gând să studiezi, imediat se știe unde anume se află acel element.

Vă propun să luăm în vizor presa, iar în acest caz ghid îmi este doamna Daniela Stanciu, șefa Compartimentului dedicat colecțiilor presei. Mi-a arătat dulapurile cu sute de sertărașe în care se află fișele alfabetice, cuprinzând titlurile de ziare. "Avem 58.000 de cote topografice.", îmi spune.

Nu înțeleg ce e cota și, ca atare, întreb. Adică sunt 58.000 de titluri de ziare. Există și cataloage topografice care îți arată, cu precizia cifrelor, poziția fiecărei colecții în parte, în cadrul depozitului.

- De când lucrați aici, doamnă?, o întreb pe Daniela Stanciu.

- De la 1 ianuarie 1988.

A rămas ea însăși uimită, citind despre vremile vechi, cum erau societatea, obiceiurile și părerile oamenilor.

Ce să mai spui de întâmplările, azi mute, dar care, la vremea lor, au bulversat fie o urbe, fie societatea în integralitatea ei. Seriile de ziare sunt grupate într-un fel de clasoare, dacă le pot numi astfel, de-a lungul cărora găsești paginile unei anume publicații, dar cu numere diferite, evident, acoperind însă ani întregi. Uite, de pildă, "România liberă" sau "Moftul român", "Realitatea ilustrată", "Gazeta Transilvaniei" ori "Femeea elegantă". Culorile se păstrează nefiresc de bine. Ating paginile și sunt lucioase, ca și cum ar fi îmbrăcate într-o ceară. Ceva de genul, mi se confirmă.

Aflu că există și un compartiment de restaurare, unde hârtia obține șansa de a-și prelungi viața. Mai întâi materialul e curățat de ciuperci și de așa-numitul mucegai de carte. După care primește acel

azi un reportaj, de pildă, scris în 1930. Dar oare peste 50 de ani va putea cineva să descopere un reportaj, postat doar în online, din anul 2020?!

- Cineva a venit la noi cu un stick. Acolo fusese stocată munca jurnaliștilor. Problema e alta. Ar trebui ca Biblioteca să aibă servere uriașe – încă nu le are, și uite cum revenim la problema banilor – ca să stocheze volumul imens al presei online. Plus de asta, e nevoie și de un cadru legal, neclar conturat, ca să preiei materialele respective.

pe care Biblioteca ar trebui să-i aibă la dispoziție, pentru a cumpăra cărți, manuscrise și așa mai departe.

Grea această expresie – "ar trebui". Oamenii din jurul meu se sfiesc, parcă, să spună acel adevăr dureros. Despre fonduri. E "normal" ca într-o țară în care dintotdeauna ni s-a spus că trebuie să strângem cureaua, să vedem cum se taie fonduri. Și de unde tăiem mai întâi? De la cultură!

- Nu se poate să nu ai bani pentru manuscrise speciale, pentru cărți!, aud de la interlocutorii mei. Asta înseamnă că în anii din urmă dacă a existat, dacă, cel mult câte o comisie pe an în domeniul achizițiilor.

A nu se înțelege că cineva ar plânge după alte vremuri, că nu ai motiv s-o faci. Dar cifrele, seci, spun multe. Anume că, înainte de 1989, de pildă, erau câte patru sau chiar șase valuri de extindere a patrimoniului Bibliotecii. Deci tot atâtea comisii pentru achiziții.

Cea mai recentă donație

Simt emoția unei descoperiri. Doamna Maria Rafailă, de la Compartimentul dezvoltarea colecțiilor, îmi arată câteva înscrisuri din cea mai recentă donație pe care Biblioteca Academiei a primit-o. Recentă, cu adevărat, pentru că data înregistrării Donației este 22 ianuarie 2020.

Donatorul este Grigore Ghika, cercetător principal, fizician. Sunt acte ale moșiiilor Colentina și Fundeni.

Cel mai însemnat dintre acestea este Hrisovul domnesc din 14 ianuarie 1599, emis de Mihai Viteazul. Domnul Grigore Ghika indică cu exactitate data emiterii documentelor și autorii lor.

Vreau să-l salut pe noul director al Bibliotecii Academiei Române, în persoana domnului Nicolae Noica, profesor, inginer și membru de onoare al Academiei Române. Nou director, pentru că abia din 6 ianuarie se află în postura aceasta. Să îl salut, nu doar pentru că acum am avut plăcerea de a-l cunoaște, dar mai ales pentru onoarea cu care îi ascult oful. Și pentru că e un of adânc, vi-l spun și dumneavoastră, să îl știți, stimați cititori ai acestor rânduri. E un of pe care, în primul rând, să-l asculte dregătorii Țării. Dacă cumva chiar le pasă de Țară.

Un plan

E bine ca atunci când ai probleme, când le vezi cât sunt de mari, să le spui, să le știe întreaga nație.

Lumea evenimentelor

Fiece lucru de aici, până și fișele și cataloagele, reprezintă ele însele istorie. Cel dintâi catalog topografic, un caiet mare, precum cele studențești de azi, dar cu coperti groase, în care literele și cifrele stau cuminiți între compartimentele aliniate cu precizie, are cifra 1, sau cota 1, ca să respect denumirea oficială, marcând "Revista Carpaților", în dreptul căreia sunt trecuți anii acestei colecții, 1860-1861.

strat protector.

Cum se risipește munca de azi a jurnaliștilor!

- E dragostea de carte și de ziare. Tipărite!

Sublinierea nu e întâmplătoare. Mă gândesc totuși la un subiect sensibil, parcurgând cu privirea ziarele cu patina timpului. Am ajuns să spunem "a fost odată", văzând cum, azi, presa scrisă e pe cale de dispariție.

Ceva la fel de complicat se întâmplă, legat de noile tendințe, îmi explică partenera de discuție. Ziarele online, care iau locul celor tipărite, riscă să se risipească în neant. Hârtia putea fi strânsă în colecții care să viețuiască. Citești

Ce să mai zici că sunt site-uri de ziare care "crapă" ori portaluri care se înnoiesc, dar cu riscul ca o parte din conținut să nu fie transferat pe noile platforme ale acelorași publicații. Nici nu mai ajungi, în asemenea situații, să te gândești la arhivarea textelor. Nu mai ai ce...

Până când se tot strânge cureaua?!

Dacă am arătat volumul impresionant al colecțiilor, de ordinul milioane, strânse de-a lungul timpului de Biblioteca Academiei, ei bine, toate acestea au fost rodul atât al donațiilor, cât și al achizițiilor. Și când spui achiziții te referi la bani. Adică bani

cuvintelor

Domnul director vrea, pe de-o parte, să facă din Biblioteca Academiei un For care să atragă, asemeni unui magnet, oameni din toate zările. Dar ca lumea să fie atrasă trebuie să cunoască acest spațiu, aș spune sacru, al Culturii românești. Planul noului director este, deci, acela de a promova, la cote cât mai înalte, instituția și valorile sale. Gândul său, pus în practică zilele acestea, de-a invita presa, pentru a cunoaște aceste valori, e de bun augur. Prea ne-am prăfuit, în gazete și pe la televiziuni, în anii din urmă, cu micimile dâmbovițene! Hai să vorbim și de manuscrisele lui Eminescu, haideti să scoatem în evidență și emoțiile exprimate în epistolele lor de Iorga, de Caragiale, de Eliade. Da, recunosc, eu însumi nu am fost niciodată în Biblioteca Academiei Române. Dar acum, văzând – era să zic toate acestea, deși nu am văzut nici unu la sută, chiar dacă am petrecut câteva ore bune între zidurile care mustesc de istorie – ei bine, văzând cât am apucat să văd, câteva compartimente, cu tot cu oamenii care muncesc aici, m-am simțit copleșit. Copleșit de emoția regăsirii de sine. Ca om. Și ca român.

Semnalul de alarmă

Să lăsăm metaforele, pentru că avem de observat altceva, iar domnul director nu ezită să spună. Așa cum, nu mă îndoiesc, și alții înaintea sa au tras un semnal de alarmă, la fel o face și dumnealui, azi. Mai presus de toate, Biblioteca Academiei Române nu are un sistem eficient de detectare a pericolului de foc și de stingere a incendiului. Vă dați seama ce înseamnă aceasta pentru comoara de care vorbeam la începutul acestui material? Anul trecut, nu mai târziu, a fost trimis un memoriu către președintele Academiei Române. Un document, datat 24 septembrie, care arată că, de foarte mulți ani, există o mare problemă, încă nesoluționată. Scrisoarea face, pentru început, referire la istoria acestei instituții naționale, Biblioteca Academiei. Și atunci nu mai poți spune că e un singur autor. Scrisoarea e scrisă, aș spune, în numele tuturor celor care slujesc, și au slujit de-a lungul timpului, Biblioteca. E scrisă în numele tuturor celor care o iubesc. Memoriul acesta e scris cu lacrimi, intuiesc din rândurile sale. Ce aflăm din această scrisoare? Legat de istorie. Că, încă din 1867, România își pune problema de-a aduna sub un singur acoperiș tot ce are mai de preț Națiunea, iar acest aspect e scos în relief în

prima ședință a Societății Academice Române. Da, să avem o instituție a Țării care să adune "patrimoniul culturii naționale". Și, de atunci, de la cel dintâi gând, generații întregi de oameni dedicați Bibliotecii au căutat, și au reușit, să adune cea mai mare parte a nestematelor de gândire, de idealuri, de trăiri sufletești, de spirit românesc. Auziți dumneavoastră, peste

Mai sunt colecțiile de Stampe, de Numismatică, cele de Hărți și cea de Muzică. Colecția de Numismatică e printre cele mai importante de acest fel din întreaga Europă. Colecția de Muzică cuprinde, la loc de cinste, partiturile compozitorilor noștri. Manuscrisele

avertizare, situație care trenează de foarte mulți ani". Da, de foarte mulți ani. De foarte mulți!

O promisiune

Repet însă, îl felicit pe noul director al Bibliotecii Academiei Române, domnul Nicolae Noica, pentru că spune lucrurilor pe nume. Pentru că vorbește despre un subiect care ar trebui să ne doară pe toți. Și mai ales pe dirigitorii, foști și actuali, ai României. Am scris cu năduf rândurile acestea, sincer vă spun. Am scris cu gândul la toate cărțile și manuscrisele pe care nu le-am văzut. Nici nu știu dacă într-o viață, doar una, un om ar putea să parcurgă 15 milioane de cărți, de ziare, de hărți, de partituri, de documente. Ce i-am promis domnului Noica – așa cum am aflat că și alți jurnaliști au făcut-o – a fost ca de acum încolo să fiu, să fim cu toții, alături de această Comoară Națională. Să facem cunoscute problemele instituției, care nu sunt numai ale Academiei, ci ale întregii Țări, pentru că Țara trebuie să intervină și să repare ce e de reparat, să dezvolte ce trebuie dezvoltat. Dar, în același timp, noi, jurnaliștii, să și promovăm valorile acestei Bibliotecii. Valorile noastre!

O expoziție cu tâlc

Revin la proaspătul director al Bibliotecii Academiei, Nicolae Noica, și la anunțul său referitor la ce se pregătește pentru ziua de 13 februarie. Va avea loc vernisajul unei expoziții. Aș spune că va fi o expoziție cu mesaj profund. "Din lumea presei românești. 190 de ani", se va intitula. Se vor reuni astfel, în fața cititorilor de azi, jurnaliști români din toate timpurile. Cei care au scris în timpul Revoluției de la 1848, apoi colegii lor care au relatat Unirea de la 1859, și cei care au oglindit Războiul de Independență și Primul Război Mondial. Alături de aceștia vor veni ziariștii din perioada interbelică, și aceia care au folosit penelul sub bombele celei de-a doua conflagrații. Vorbeam despre mesajul cu tâlc al expoziției. Azi, presa e de partea Bibliotecii Academiei. Cel puțin, așa observ că se conturează fenomenul. Și e bine că presa face asta. Să-și spună așadar cuvântul, cum l-a făcut întotdeauna, în marile răscruci ale României. Reașezarea Bibliotecii Academiei în conștiința publică e un asemenea moment.

Dan Gheorghe

10.000 de manuscrise! E cea mai amplă colecție din România, între acestea aflându-se "Psaltirea Scheiană, Psaltirea Voronețiană și Psaltirea Hurmuzachi". Apoi manuscrisele lui Eminescu, cele 46 de volume. Ca să dăm numai un exemplu dintr-un ocean al autorilor români. Vin la rând cele peste 600.000 de documente cu însemnătate istorică. Mai există și o colecție de documente cu peceti atârnată. Apare din nou cifra de 600.000, dar de astă dată referitoare la numărul de "piese de arhivă și corespondență".

inspirației lor. Mă dumiresc eu însumi, întrebând. Dar lista e mult mai mare. Lista comorilor. A colecțiilor. Revenim în actualitate. Și la chestiunea legată de siguranță. Avem comoara. Ce facem cu ea? scriam în titlul articolului meu. Scrisoarea aceasta ar trebui citită de toți politicienii noștri. Și mai ales să citească amara, dureroasă, înfiorătoare concluzie. "Toate aceste colecții, de o valoare inestimabilă, se află în pericol, din cauza lipsei unei instalații de stingere a incendiilor și de

Compasul analogic

În secolul XVIII funcționa cu mare succes Academia Domnească (1688-1721) de la București, unul dintre centrele de predare și formare excepționale ale Europei din acea vreme.

Matematica, Geometria, Fizica și Chimia erau doar câteva dintre materiile care completau tabloul științelor predate la acea vreme în Academii de la București, Constantinopol și Patmos. Apetitul pentru cunoaștere al elevilor din Școala Domnească bucureșteană se poate ușor observa în Biblioteca cu mii de manuscrise și cărți organizată cândva de Patriarhul Ierusalimului Hrisant Nottara. Pe rafturile acestui for de știință – astăzi pe cele ale Bibliotecii Academiei Române -, descoperim manuscrisul grecesc - (434) din secolul XVIII în care este prezentat instrumentul indispensabil inginerilor la construcția clădirilor: Compasul analogic.

Cartea aceasta veche, de aproape 350 de pagini, îngrijit scrisă și legată

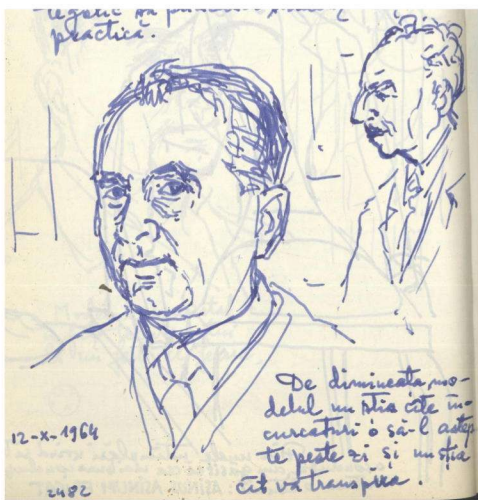
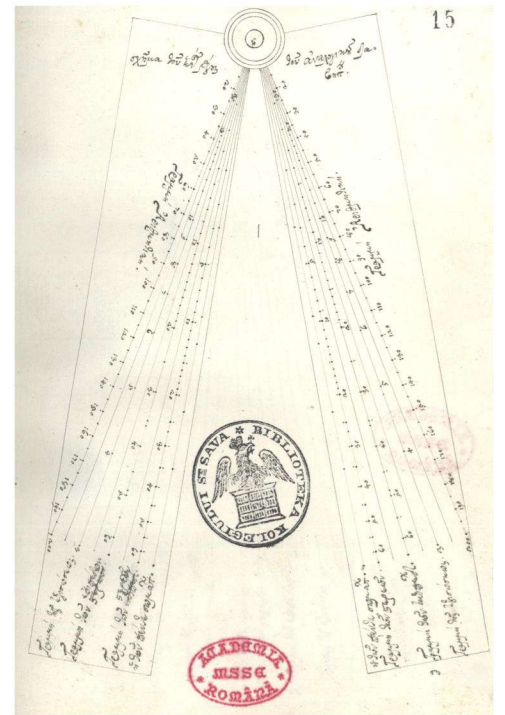
în coperti din piele cafenie, conține sute de forme geometrice la a căror realizare analitică ia parte și compasul. Volumul, împărțit în zece capitole și pregătit probabil pentru o viitoare ediție în tipografia Academiei, ne prezintă zecile de posibilități prin care se poate realiza un cerc la care se puteau circumscrie nenumărate forme geometrice. Sunt aduse în discuție probleme, precum trasarea uneia sau mai multor linii, aria totală a unei forme geometrice, cubul, paralelipipedul dreptunghic, prismele regulate de trei feluri: triunghiulară, patrulateră și hexagonală, corpurile rotunde precum cilindrul, conul, triunghiul de con, sfera, toate acestea realizate artistic în manuscrisul nostru. Compasul, astăzi o banalitate, însemna pentru acele vremuri un pas mare spre evoluția geometriei în spațiu. Apariția acestei cărți grecești în secolul al XVIII-lea în Țările Române cu aspectul aparent al unui manual – inexistentă astăzi în alte biblioteci românești (cel puțin din ce cunoaștem) - ne împinge la întrebarea firească: Era atât de căutată știința geometriei în acele

un uriaș pas spre evoluția geometriei în spațiu

timpuri? Acest manual era primul de acest gen pe băncile școlilor? A adus cu el evoluția inginerescă de construire a arcelor de cerc și a bolților bisericilor, atât de des întâlnite în epoca lui Constantin Brâncoveanu (1688-1714) când circula acest manuscris? Nu excludem nici una din ipoteze având în vedere că doar compasul poate oferi aceste forme geometrice. Profesorii de științe exacte de la acea vreme ai Academiei Domnești de la București erau Manase Eliade și Constantinos Vardalagos, tot pe ei bănuindu-i de aducerea sau chiar de scrierea acestui impresionant manual de geometrie în spațiu, cel din urmă ajungând chiar în Occident pentru perfecționarea sa în geometrie la cererea lui Alexandru

Ipsilanti. Ne rămâne să-i invităm la meditație și la cunoaștere pe cercetătorii români de astăzi, analizând acest manuscris inedit și extrem de interesant al Bibliotecii Academiei Române.

Ion-Andrei Țârlescu

Alexandru Tohăneanu a fost unul dintre intelectualii români de elită care și-a dedicat activitatea unei îndelungate vieți științei și practicii pedagogice. Plecat dintr-un sat românesc cuibărit pe valea râului Buzău, în zona de curbură a Carpaților, el a avansat prin muncă și talent, parcurgând timp de 44 de ani toate treptele profesoratului, reușind să ajungă un valoros profesor al Universității de Arte din București. O dată interesantă din viața profesorului Tohăneanu este ziua de 25 august 1962, moment în care a început să întocmească un jurnal zilnic, intitulat de el la început "File de Jurnal", iar apoi "Caiete-jurnal". Scris pe caiete școlărești de 200 file cu hârtie velină, jurnalul conține însemnări privind activitățile sale ca profesor și artist, viața de familie, problemele de sănătate, acțiunile de informare, distracțiile, cam tot ce însemna în acea vreme viața de toate zilele a unui intelectual român, locuitor al Bucureștiului.

"Jurnal ilustrat"

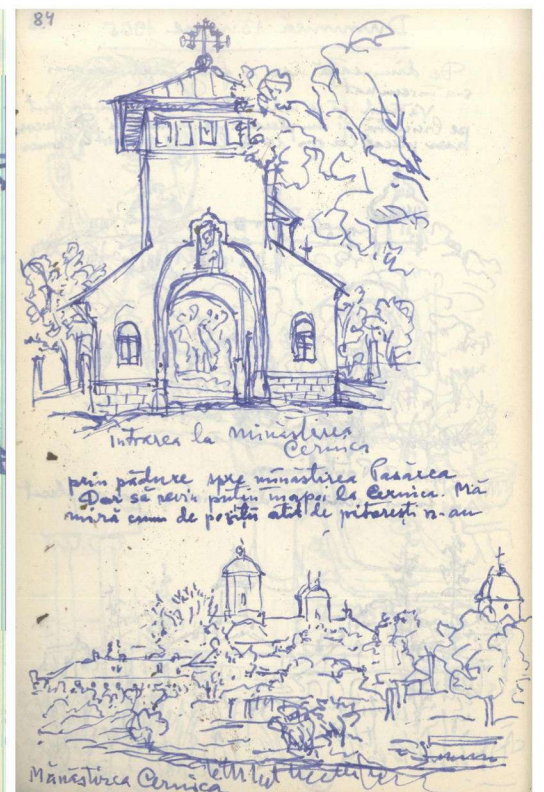
o inedită imagine a vieții bucureștene cotidiene

Interesul deosebit pe care îl prezintă acest jurnal, întocmit în continuare pe parcursul a cel puțin 28 de ani, este dublu. În primul rând, el reprezintă o relatare sinceră a întâmplărilor mărunte, cu micile bucurii ale vieții de familie și ale activității profesionale, dar și cu scăderile specifice ale vieții bucureștene a vremii, relatate cu o anumită rețineră, dar și cu o ironie bonomă ușor de descifrat. În al doilea rând, jurnalul este ilustrat, pagină cu pagină, prin desene în

peniță, executate cu un talent artistic evident, dublat de cunoștințele aprofundate ale unui specialist al artei desenului. Ilustrațiile sunt deosebit de numeroase și de variate. Ele cuprind autoportrete ale profesorului, portrete de familie, ale unor prieteni sau cunoscuți, clădiri, peisaje, scene din viața de familie și din cea profesională, scene simbolice. Publicarea, fie aceasta și numai parțială, a "Jurnalului" profesorului

Tohăneanu ar reprezenta cu siguranță o convenită restituire a unei atmosfere bucureștene, greu de imaginat peste ani. Într-unul dintre ultimele caiete păstrate el scrie: "Multă lume se miră că nu tipăresc aceste Caiete ale Jurnalului; parcă tipărirea depindea de mine. Le-am depus la Biblioteca Academiei și aștept vreo minune." Acest veritabil "Jurnal ilustrat", care se păstrează la Biblioteca Academiei Române, sub cota 3619, conține 123 de caiete de schițe în cerneală, pe care el însuși le-a dăruit cu speranța valorificării sale.

Oana-Lucia Dimitriu

Scotocind prin Arhiva Academiei Române, în căutare de noi documente cu privire la istoricul Bibliotecii, am dat peste un subiect foarte interesant, care m-a fascinat încă de prima dată când am pășit pragul acestei onorabile instituții de cultură, în calitate de bibliotecar, și anume: Fondul „Special” sau Fondul „Secret”. Citisem câteva rânduri despre acest lucru în cartea coordonată de Paul Caravia, „Gândirea interzisă. Scrieri cenzurate. România 1945-1989”, publicată în anul 2000 la Editura Enciclopedică din București.

Pomind în căutarea acestui subiect fascinant, m-am oprit asupra unor documente din Arhiva Academiei Române, fondul A 101 Biblioteca (1943-1945), dosar nr. 154/1944, care mi-au lămurit întrucâtva dilema în care pătrusesem: Fondul „Special” sau Fondul „Secret” a cunoscut o primă etapă în epurarea unor publicații din bibliotecă. Acest lucru, cunoscut și sub numele de defascizarea colecțiilor bibliotecii, a avut loc după momentul 23 August 1944, când România a întors armele împotriva Germaniei, restul evenimentelor ce au urmat fiind cunoscute prea bine de către istorici.

7 decembrie sau 16 septembrie 1944?

Vreau să mă opresc puțin asupra acestei prime etape, a epurării colecțiilor Bibliotecii Academiei Române, care a început propriu-zis în data de 7 decembrie 1944. Ministerul Afacerilor Străine, prin Direcția Presei și Informațiilor, a transmis Academiei Române o Adresă în 7 decembrie 1944, în care instituția era invitată să trimită un reprezentant la conferința care avea să fie organizată „sâmbătă 9 Decembrie a.c.”, în vederea aplicării art. 16 din „Convenția de Armistițiu cu Națiunile Unite”. Între subiectele ce urmau a fi discutate pot fi enumerate: „1. Publicațiile a căror difuzare și circulație urmează a fi interzisă complet, din cauza conținutului lor antisovietic sau profascist; 2. Stabilirea publicațiilor ce pot fi utilizate, numai după ce vor fi cenzurate de o comisie specială pasagiile de natură a turbura bunele noastre relații cu Națiunile Unite (U.R.S.S., n.n.); 3. Eventualele modalități de distrugere a lucrărilor antisovietice sau pronaziste, precum și ștergerea pasagiilor incriminate”. Cu alte cuvinte urma să fie constituită o comisie specială de cenzură care avea să interzică circulația anumitor publicații cu caracter anticomunist sau

Epurarea unor publicații

Fondul „Special” sau Fondul „Secret”.

profascist, să cenzureze sau să elimine complet anumite pasaje incriminatoare. Într-o notă marginală din partea stânga a documentului, scrisă cu cernelă de culoare albastră, se spune că „DI Traian Popovici se delegează arătând că încă de la 16 Sept[embrie]. am luat cuvenitele măsuri”. Astfel, înțelegem de-aici că anumite măsuri de epurare fuseseră luate cu aproape trei luni mai devreme, cumva anticipându-se acest moment. Persoana desemnată pentru a fi prezentă la respectiva conferință avea să fie Traian Popovici, bibliotecar.

Traian Popovici: membru în Comisia specială de epurare a publicațiilor

Următorul document pe care l-am întâlnit este o adresă din partea Ministerului Educației Naționale, Secția Armistițiu, din 6 iunie 1945 pentru Academia Română cu privire la aplicarea art. 16 din Convenția de Armistițiu, ca urmare a Comunicatului din 17 decembrie 1944, unde sunt amintite primele patru liste „cuprinzând publicațiile retrase din circulație și din bibliotecile publice, din cauza cuprinsului lor, dăunător bunelor relații cu Națiunile Unite (U.R.S.S., n.n.)”, urmate de „listele nr. 5 și 6 ale publicațiilor de acest fel, cari urmează a fi retrase din circulație, în termen de 15 zile de la publicarea lor în Monitorul Oficial din 25 Aprilie 1945 și nr. 103 din 9 Mai 1945”. Un alt document interesant, intern de această dată, este o Delegație datată în 2 august 1945 privind desemnarea lui Traian Popovici „prim-bibliotecar la Biblioteca Academiei Române” de către Președintele Academiei Române, pentru a face parte din Comisia de epurare a unor publicații conform Decretului-Lege nr. 364. Acestui document îi urmează Decizia 1368 din 8 august 1945 semnată de Petre Constantinescu-Iași, Ministrul Propagandei, cu privire la comisia specială înființată în cadrul Ministerului Propagandei cu privire la aplicarea Decretului-Lege nr. 364 pentru retragerea unor anumite publicații periodice și neperiodice, reproduceri grafice și plastice, filme, discuri, medalii și insigne metalice. În art. 2 al acestei decizii este precizată comisia special creată pentru epurarea publicațiilor, și anume: „George

Ivașcu, actual Director al Propagandei, din partea Ministerului Propagandei, în calitate de președinte; D-nii: P. P. Stănescu, actual Secretar General al Ministerului Educației Naționale, D. Panaitescu-Perpessicius, profesor secundar și Mihail Cruceanu, profesor secundar, din partea Ministerului Educației Naționale, ca membri; D-nii: Pompiliu Constantinescu, scriitor și Mihail Beniuc, conferențiar universitar și scriitor, din partea Societății Scriitorilor Români, ca membri; DI. Sebastian Popescu, referent titular, ca membru, din partea Ministerului Afacerilor Interne; DI. Alexandru Paleologu, Consilier, din partea Comisiei Române pentru Aplicarea Armistițiului, ca membru; DI. Traian Popovici, prim bibliotecar – Director, din partea Academiei Române, ca membru; DI. George C. Nicolescu, asistent universitar, din partea Ministerului Artelor, ca membru; DI. N. N. Vasiliu, Consilierul juridic al Ministerului Propagandei, ca membru”.

Memoriul din 23 noiembrie 1945 adresat Președintelui Academiei Române

Ultimul document la care facem referire este un Memoriu adresat Președintelui Academiei Române de către șefii de serviciu ai Bibliotecii Academiei Române din 23 noiembrie 1945. Între semnatarii documentului se numără: Traian Popovici, N. Istrati, I.P. Lupu, A.P. Todor. În memoriu, cei patru șefi de servicii „se plâng” Președintelui Academiei Române de faptul că Directorul (Conservatorul) Bibliotecii, atunci când a preluat conducerea, s-a angajat să respecte întru totul normele de lucru „cuprinse în regulamentele și instrucțiunile în vigoare”, însă „între timp, D-sa, prin dispozițiuni verbale adresate diversilor funcționari, a impus modificări esențiale atât normelor cât și metodelor de lucru urmate în Biblioteca noastră”. În acest sens sunt date ca exemplu următoarele situații, explicate în detaliu, și anume: „1. S’a hotărât ca operele extrase din publicațiile periodice și poligrafii colective să nu mai fie catalogate. Consultarea acestor opere se va face de aici înainte numai în periodicele și poligrafiile respective [...] 2. S’a dispus

ca edițiile succesive dintr’o operă să fie catalogate cu ediția I, sub același număr, iar exemplarele respective să fie păstrate la magazia de dublete [...] 3. S’a hotărât înlăturarea dela catalogare a numeroase publicații românești, socotite fără valoare [...] 4. S’a dispus să fie catalogate ca fond separat, la Cabinetul Numismatic, publicațiile provenite din donația ing. Orghidan [...] 5. S’a hotărât suspendarea lucrărilor pentru Catalogul de materii”. Motivele continuă până la numărul 11, însă ceea ce ne interesează pe noi în mod deosebit este pct. 7 unde se spun următoarele: „7. S’a dispus ca exemplarele dublete ale publicațiilor retrase din circulație, conform legilor de aplicare a Convenției de Armistițiu, să rămână mai departe în magazia de dublete”. Autorul memoriului (înclinăm să credem că textul ar aparține lui Traian Popovici) afirmă că „Legea prevede ca toate exemplarele din publicațiile interzise să fie păstrate separat sub cheie, prevăzându-se sancțiuni grave pentru nerespectare”. Acesta continuă arătând că „s’a dovedit însă că, în împrejurările în care se găsește depozitul dubletelor, nu se poate vorbi de o deplină siguranță a publicațiilor păstrate acolo”, și concluzionează spunând că „și dacă sustragerea unei cărți oarecare nu poate privi decât Instituția noastră, sustragerea unei cărți prohibite are însemnătate publică și atrage sancțiuni pentru acei care au în grijă păstrarea lor”. În ceea ce privește epurarea cărților reiese de-aici faptul că nu exista încă un control total asupra publicațiilor interzise și nici o încăpere specială pentru acestea la finalul anului 1945. În finalul memoriului cei patru șefi de servicii îi sugerează Președintelui Academiei Române că orice modificări ale normelor de lucru trebuie făcute în acord cu regulamentele existente și numai în scris „și numai după o temeinică examinare a necesităților care le impun și a consecințelor pe care le-ar aduce aplicarea lor, precum și aprobarea lor”. Cu alte cuvinte, epurarea publicațiilor începută în bibliotecă la 16 septembrie 1944 reprezenta doar o primă etapă a unui proces complex aflat în plină desfășurare pentru aplicarea art. 16 al Convenției pentru Aplicarea Armistițiului, reglementată ulterior de Decretul-Lege nr. 364 din 4 mai 1945, proces care va dura mai bine de jumătate de secol.

dr. Silviu – Constantin Nedelcu

Carmen Sylva, regina mediator între culturi

Elisabeta, prima regină a României, prințesă de Wied, s-a născut în 1843 și a trăit până în 1916. Prin căsătoria cu domnitorul Carol I Hohenzollern-Sigmaringen, Elisabeta a devenit în 1869 principesă, iar în 1881, regină a României.

În 1880 Elisabeta a început să publice opere literare sub pseudonimul Carmen Sylva, scriind în limba germană și publicând la edituri din Germania. Continuă să atragă atenția publicului cititor și după ce, în 1882, regina scriitoare dezvăluie identitatea pseudonimului său literar. Obținerea unei legitimități literar-artistică, în special în Germania, a fost de mare importanță pentru Carmen Sylva. În paralel însă, din 1882, a încurajat traducerea scrierilor sale în limba română și publicarea lor în România, atât în volum, cât și în ziarele de largă răspândire, încurajând și sprijinind alți tineri scriitori să o facă. Privită dintr-o perspectivă mai largă, opera scriitoarei Carmen Sylva este, în primul rând, comunicarea prin intermediul literaturii a unei viziuni care este strâns legată de biografia și de poziția socială ca regină a României. A fost apreciată de contemporanii săi pentru angajamentul ieșit din comun și pentru succesul ei de mediator între culturi și se poate spune că este considerată și azi drept una din cele mai importante reprezentante ale literaturii și culturii românești în spațiul de limbă germană. Scrierile sale au fost traduse în peste zece limbi, inclusiv în esperanto, și au fost încununată cu premii ale academiilor din lumea întreagă - cartea "Cugetările unei Regine", publicată în 1888 la editura Calman Lévy, care i-a atras prietenii de seamă, a fost premiata de Academia Franceză. Pierre Loti, impresionat de scrierile sale, a tradus o parte dintre ele și a fost de câteva ori oaspete la Castelul Peleş. Frédéric Mistral a numit-o regina școlii sale literare provensale, iar Catulle Mendès, Octave Feuillet, Sully Prudhomme, Leconte de Lisle și Guy de Maupassant s-au declarat

fericiți că au fost traduși în germană de către Carmen Sylva. Dintre artiștii și poeții români contemporani cu ea, au fost îndeosebi trei pe care regina i-a admirat și apreciat în mare măsură și care au influențat-o și în opera ei literară: Vasile Alecsandri, Nicolae Grigorescu și George Enescu. Iubitoare și creatoare de artă și literatură, Carmen Sylva era o bună cunoscătoare și interpretă de muzică, având în același timp și preocupări în domeniul picturii. Excelentă amfitrionă, femeie rafinată și cultă, Elisabeta creează un salon pentru oamenii de cultură în care se găsesc, printre alții, Vasile Alecsandri, Elena Văcărescu, Mite Kremnitz, Titu Maiorescu. A scris enorm, peste o mie de poezii, nouăzeci de nuvele strânse în patru volume antologice, treizeci de opere dramatice și patru romane. Regina Elisabeta îi datorează în mare parte lui V. Alecsandri cunoștințele ei despre legendele și poeziile populare românești. La rândul ei, a mulțumit poetului, traducându-i în germană mai multe poezii și dedicându-i cartea "Durch die Jahrhunderte" (De prin veacuri, 1885): „Prea iubitului și stimatului poet Vasile Alecsandri, neobositului culegător de poezie populară”. Lui George Enescu îi scria, în 1910, o dedicație în limba germană, cu litere de aur, pe un tablou cu portretul ei: „Doresc copilului meu sufletesc, George Enescu, ca un artist pe măsură să îl cânte peste o sută de ani, cu aceeași evlavie cu care l-a cântat el astăzi pe Beethoven!”, punându-l în rând cu cei mai importanți compozitori ai lumii. Elisabeta Paula Ottilia Elisa de Neuwied - Carmen Sylva - a fost aleasă membru de onoare al Academiei Române la 4 aprilie 1881.

Regina Maria, promotoare a culturii

Nepoată a reginei Victoria și a țarului Alexandru al II-lea, Maria (1875-1938) devine în 1893, alături de principele Ferdinand, moștenitoarea tronului României.

Reprezentantă a celei de-a doua generații a elitei feminine românești, regina Maria a căutat prin intermediul mecenatului cultural să

Femei

continua tradiția începută de regina Elisabeta, sprijinind tinerii talentați sau diverse personalități consacrate, aflate ele însele în deficit financiar. A construit Palatul de la Balcic și o cochetă capelă bizantină, Stella Maris, care i-a adăpostit inima până la retrocedarea Cadrilaterului. Cea mai cunoscută dintre scrierile sale, "Povestea vieții mele" (1934), înregistrează cu minuțiozitate traiectoria sa autobiografică. Regina Maria a scris basme și povești pentru copii, nuvele, romane și chiar poezii. Astfel, între anii 1927-1930 a publicat mai multe nuvele: "Casele mele de vis", "Cum am ajuns la Tenha Juvah", "Balcic", "Branul iubit", "Cotroceni", "Sovata", "Stella Maris", "Copilul cu ochii albaștri". Printre cele mai cunoscute romane, pot fi menționate "Măști", scris în anul 1932, în două volume, publicat de Editura Socec, și "Povestea unui om bun", în care relatează viața soțului său, regele Ferdinand. Publicarea romanului autobiografic "Povestea vieții mele" a coincis cu maturitatea artistică a reginei Maria. Scrierea acestor memorii, care au apărut în trei volume în perioada 1934 -1935, i-a adus faima, ele fiind traduse în mai multe limbi: franceză, germană, poloneză, cehă, suedeză, italiană și maghiară. Versiunea în limba română, în traducerea Margaretei Miller-Vergheș a apărut în anul 1936, iar regina Maria spera ca opera ei să fie „suficient de descriptivă pentru a capta atenția cititorilor”, arătând că „toate

membră de onoare a Academiei Române din 1915, membru corespondent al Academiei Franceze de Arte Frumoase (1918), a primit aceste distincții pentru activitatea sa literară și pentru sprijinul pe care l-a acordat pentru dezvoltarea culturii și a artelor în general.

Ana Brâncoveanu de

Noailles, balcanism și spirit valah

Ana Brâncoveanu de Noailles, poetă și publicistă franceză de origine română, a fost fiica lui Grigore Brâncoveanu și a Ralucăi Musurus, descendentă dintr-o veche familie boierească românească. A primit, potrivit rangului și uzanțelor vremii, o educație aleasă, familiarizându-se de timpuriu cu literatura franceză.

La 13 ani a publicat primele versuri, ciclul de poeme "Litanies" (Litanii, 1889), în „Revue de Paris”. A fost de asemenea semnatara unor albume precum "Le cœur innombrable", ("Inimi fără de număr", în traducerea lui Virgil Bulat, 1901), "L'Ombre des Jours", ("Umbra zilelor", 1902). În următorii ani a abordat și un alt registru literar, cel epic, publicând "La nouvelle esperance" (Noua speranță, 1903), "Le Visage émerveillé" (1904) și "La domination" (Dominația, 1905). Experimentul său narativ a fost primit cu oarecare reticență de critică, drept pentru care, după doi ani, Ana Brâncoveanu se întoarce la poezie, publicând volumul "Les Éblouissements" (Străluminările, 1907), girat de însuși Marcel Proust. Interesată să cunoască și alte zone culturale europene, dar și să-și îngrijească sănătatea, contesa de Noailles întreprinde călătorii în Italia, Spania sau Portugalia. Rodul impresiilor culese în aceste

A fost cel mai bun ambasador al României

portretele sunt reale". Regina Maria a fost și un excelent diplomat, prin vizitele sale în străinătate făcând cunoscută România, țara sa de adopție, și interesele ei. La sfârșitul Primului Război Mondial a mers la Conferința de Pace de la Paris, după retragerea delegației noastre, unde a promovat interesele României, reamintindu-le aliaților occidentali sacrificiile armatei române în timpul Primului Război Mondial. A avut convorbiri cu președintele Franței, Raymond Poincaré, și cu primul-ministru Georges Clémenceau. Au urmat apoi vizite neoficiale la Paris și la Londra care au fost urmate de crearea României Mari prin reunirea provinciilor istorice. În 1926 a vizitat SUA împreună cu principesa Ileana și principele Nicolae, moment ce reprezintă apogeul popularității sale. Decorată în Franța cu Legiunea de Onoare și Crucea de Război,

În Academie

peregrinări a fost volumul de versuri "Les Vivants et les Morts" ("Viii și morții", 1913), încununat cu premiul special „Archon-Desperouses” al Academiei Franceze și primit favorabil de critică. În următorii ani s-a dedicat vieții de salon și mai puțin producției literare.

La 4 iunie 1921 devine membru al Academiei Regale de Limbă și Literatură a Belgiei, iar Academia Franceză îi conferă un premiu pentru întreaga activitate. La propunerea lui Nicolae Iorga, este primită ca membru de onoare în rândurile Academiei Române, pe 11 iunie 1925, pe când împlinea 49 de ani.

În salonul său literar de pe Avenue Hoche se întâlneau personalități literare precum André Gide, Paul Valéry, Jean Cocteau, Colette, Paul Claudel, Sully Prudhomme sau prințul Eduard, viitorul rege al Angliei. De altfel, statutul său de doamnă de societate i-a întrecut faima scriitoricească. A legat o caldă prietenie cu scriitorul francez Marcel Proust, corespondența cu acesta și cu Maurice Barrès consacrand-o ca publicistă. Publicată în 1932, scrierea cu caracter autobiografic Cartea vieții mele este dominată de o atmosferă ușor pesimistă și abordează teme precum dragostea de natură și introspecția universului intim. Ana Brâncoveanu de Noailles a vizitat o singură dată România, însă o mare parte dintre lucrările sale valorifică teme de origine balcanică și orientală.

În receptarea operei ei, atât de către contemporani, cât și de posteritate, balcanism și spirit valah au fost conceptele folosite de critici pentru a explica de unde vine unicitatea poeziei scrise de prințesa cu sânge românesc. Conștientizarea rolului acestei origini apare la maturitate, ea datorându-se anturajului din care făceau parte rude precum Elena Văcărescu și Martha Bibescu, apărătoare ale intereselor României. În 1904, prințesa a hotărât, împreună cu fiica scriitorului francez Théophile Gautier și cu soția scriitorului Alphonse Daudet, să creeze Premiul Vie Heureuse, devenit mai apoi Premiul Femina, care a câștigat de-a lungul anilor din ce în ce mai multă popularitate și greutate.

Despre scrierile Annei de Noailles, Nicolae Iorga avea în 1936 un punct de vedere interesant: „Cred din toată inima mea că între cineva care scrie în română cu un talent mediocr, inspirându-se din străinătate, și cineva care transpune acordurile misterioase ale sufletului nostru într-una dintre

cele mai mari literaturi a lumii, eu îl prefer pe acesta din urmă”.

Elena Văcărescu, precursora a unei Europe unite

Elena Văcărescu a scris numeroase volume de poezii, proză, memorialistică și culegeri de literatură populară românească, iar după izbucnirea Primului Război Mondial a militat pentru recunoașterea de către Alianți a României Mari.

A organizat adunări publice și conferințe și a strâns fonduri pentru români. Chiar dacă a trăit în Franța, a rămas cu sufletul alături de România: „Fără cămin și fără avere, fără soț, fără iubit, fără copii, am început să iubesc România cu o patimă care mi-a umplut toate clipele fiecărei zile, mi-a chinuit toate nopțile, de-a lungul a mai mult de patruzeci de ani”.

Titlul unui volum de sinteză a unui destin, acela al Martei Bibescu, rudă cu Elena Văcărescu prin George Valentin Bibescu, la "Nympe Europe", pune în discuție ideea europeană, dintr-un punct de vedere oarecum singular: legitimarea unei mici națiuni latine și primirea ei ca membră de drept în prestigioasa familie europeană. Români nu au fost niciodată lăsați să justifice dilemele legate de identitatea lor și nici întârzierea cu care s-a dezvoltat țara lor în raport cu occidentalismul exemplar european.

Și totuși...

Ideea unei Europe unite a existat încă de la începutul secolului XX și, în raport cu unii compatrioți celebri precum prințesa Martha Bibescu, contesa Anne de Noailles sau Mircea Eliade. Elena Văcărescu, dominată de europenismul său instituțional, dar în același timp o româncă verde (cum a fost numită), descendentă a unei linii voievodale autohtone, și moștenitoare a poezilor Văcărești, ea însăși distinsă scriitoare, reprezintă un simbol al

acestei geografii culturale europene. În fruntea primului său volum de versuri, nepoata lui Iancu Văcărescu, alături de o scurtă dedicație adresată Franței, așază o alta, "A ma Patrie", în care cere îndurare Patriei pentru încălcarea testamentului străbun.

Despre Elena Văcărescu, ambasadorul Braziliei la Paris, Louis de Souza-Dantas, spunea: "C'est que, ma chère amie, vous n'êtes pas une femme roumaine, vous n'êtes pas une femme européenne, vous êtes une femme universelle". Pe de o parte urmașă a Văcăreștilor, dar pe de altă parte autor al unor volume de poezie publicate în Franța, patria sa de adopțiune, ("Les Chants d'Aurore" a primit premiul Archon Desperouse al Academiei Franceze iar "Rapsodul Dâmboviței", lucrare rezultată din prelucrarea unor doine, cântece și legende populare românești, la recomandarea ilustrului specialist în istoria miturilor Gaston Boissier, premiul Julien Fabre).

A fost fondatoare și membră remarcabilă a unei instituții de prestigiu de pe lângă Societatea Națiunilor, unde era și secretară a delegației României, Institutul pentru Cooperare Intelectuală. Cunoscută și apreciată atât în cercurile literare cât și în cele diplomatice, servind cu pasiune interesele României și pe cele ale Franței, strănepoata lui Ienăchiță Văcărescu și-a legat numele de activitatea diferitelor organisme și instituții internaționale care aveau drept scop cooperarea internațională a intelectualilor.

Membră a Université des Annales din Paris încă de la crearea acesteia în 1906, fondatoare și președintă a instituției de colaborare româno-franceză Cercul Analelor din București, delegată la Comitetul Confederației Internaționale a Muncitorilor Intelectuali, a desfășurat o activitate intensă pe mai multe planuri și pe aproape toate meridianele Europei. Conferențiară internațională asiduă, dotată cu un talent oratoric aclamat de auditoriu, necomplexată de originile sale, Elena Văcărescu a fost întotdeauna convinsă că vizibilitatea României dincolo de frontiere trebuie să se manifeste în toate circumstanțele posibile. S-a dăruit cu energie punerii în practică a programului său de traducere a unor capodopere ale literaturii române în limbi de circulație internațională, propus în Comisia de cooperare intelectuală, ceea ce i-a atras prețuirea lui Thomas Mann, care într-un articol publicat în 1932 în Neue Züricher Zeitung vorbea despre acest program și despre entuziasta lui susținătoare. În 1934, sub egida Asociației Gândirea Europeană se organizează la București Săptămâna Elena Văcărescu în cadrul căreia scriitoarea va ține câteva conferințe iar în Aula Academiei Române va rosti un strălucit și emoționant discurs de recepție, vorbind despre Ana Brâncoveanu de Noailles. Înainte de a intra în subiect, mulțumind pentru onoarea ce i se făcuse (aceea de a fi aleasă în 1925 ca membru de onoare a Academiei Elena Văcărescu va mărturisă odată

mai mult, în fața înaltului for, mândria de fi româncă: „...Mai presus de toate, ceasul acela deștepta în sufletul meu de nedesmințită româncă mândria datoriei împlinite vreme de zeci de ani, și conștiința solidarității mele intime cu sufletul și mintea românească, a căror aleasă expresie sunteți dumneavoastră... În persoana mea cinsteați fama de peste hotare a românismului și acordați aprobarea dumneavoastră unei atitudini statornice, unei acțiuni pasionate, în sfârșit, a unei idei - idea expansiunii noastre spirituale în Europa... Internaționalism pe bază națională, da; cosmopolitism însă nu, cu nici un preț. De aceea pot spune că întreaga mea activitate internațională se rezumă în afirmarea românismului”. Elena Văcărescu a fost prima care a admis și a evaluat adevărata distanță între utopia și realismul acestui subiect: este oricum o utopie prudentă (coform propriilor sale cuvinte) și România își va juca cartea sa realistă a echilibrului indispensabil între Unitate și Varietate. Ea a avertizat asupra pericolului omogenizării și globalismului, care ar putea conduce la deteriorizarea identităților. Dar este de netăgăduit că proiectata federalizare a Statelor Unite ale Europei nu va face decât să secondeze tendința unificatoare a culturii și artei. Cu cât interesele oamenilor devin convergente, pentru binele păcii, cu atât va fi mai puțină varietate în lume. Din acest motiv, ne animă o datorie imperioasă: într-o Europă cu interese materiale și morale identice, conservarea inteligenței, a imaginației, a sensibilității operelor literare și artistice care au multiple fațete, această varietate este chiar condiția originalității lor. (Văcărescu, Discurs 1931)

„Cred din toată inima mea că între cineva care scrie în română cu un talent mediocr, inspirându-se din străinătate, și cineva care transpune acordurile misterioase ale sufletului nostru într-una dintre cele mai mari literaturi a lumii, eu îl prefer pe acesta din urmă”.
Nicolae Iorga

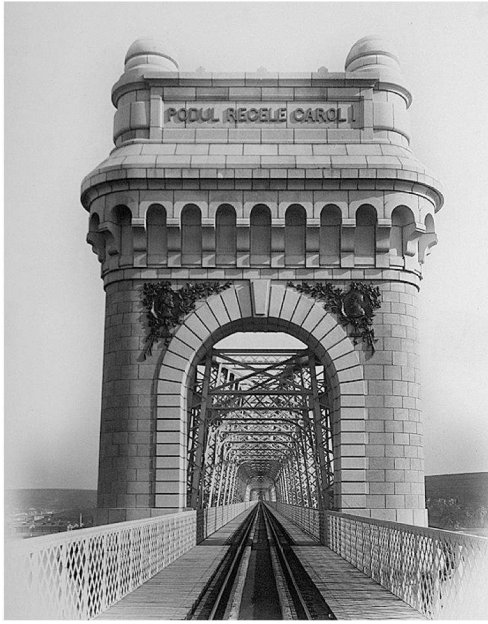
Având o oarecare detașare în raport cu circumstanțele destinului său, Elena Văcărescu rămâne o constantă a istoriei diplomației românești; putem invoca remarcă lui Paul Morand, într-un omagiu prezentat public la Paris în 1937: "Poussée vers nous, Française, par sa vitalité et sa sève lyrique, Hélène Vacaresco a quitté les eaux patriarcales du Danube littéraire et est venue sur les bords de la Seine recevoir droit de cité. Elle y a vu finir l'époque 1900 et naître celle d'aujourd'hui ; elle a assisté à la cassure de deux mondes et elle a fait la guerre aux côtes de la France. J'ai rencontré Hélène Vacaresco pour la première fois... au fait, l'ai-je rencontrée quelque part pour la première fois? Non, je l'ai toujours connue" (Văcărescu, scrisori).

G. Dumitrescu

Numele inginerului român A. Saligny este indisolubil legat în memoria românilor de Podul de la Cernavodă. Puțini dintre noi știm însă că Anghel Saligny a fost un remarcabil inginer constructor, premergător mondial al științei construcțiilor metalice și de beton armat, realizator de multiple invenții și soluții unice în proiectarea și construirea podurilor și a construcțiilor industriale, pentru fundația cheiurilor portuare și a docurilor, precum și a silozurilor de grâu prin folosirea prefabricatelor de beton, toate în premieră mondială.

A fost nu numai unul dintre membrii titulari ai Academiei Române, dar și președinte al acesteia. Despre activitatea acestuia ca membru al Academiei Române, aflăm de la Ion Bianu, în Cuvântul de recunoștință pentru activitatea lui Anghel Saligny ca președinte al Academiei Române (1907-1910) cu un concept de scrisoare din partea funcționarilor, BAR, secția Manuscrise, Fond Ion Bianu.

"La inaugurarea podului peste Dunăre am mers și eu împreună cu mii de Români care alergase din toate părțile țării la acea mare serbare națională, prin care se afirmă stăpânirea țării noastre asupra cursului de jos al fluviului marelui, stăpânire pe care nu o mai aveam deplin, de câteva sute de ani. Stăteam pe un șlep din jos de feerica

amețeală - toți într-un gând ziceam: acum, chiar acum ar fi drept și bine ca Regele să dea cea mai mare

recunoștințe și cinstiri a fost alegerea domnului A. Saligny în Academia Română la 7 aprilie 1897. În această instituțiune, de care mi-a fost și-mi este legată viața, domnul Saligny apără un om de un fel nou. Văzusem filologi tari la discuții și la argumente, pe care nimeni cu nici un mijloc nu-i putea urni din convingerea lor; ascultasem oratori care te fermecau cu frumusețea vorbei și cu eleganța frazei lor; scriitori din pana cărora curgea stilul armonios și eleganța, toți aceștia gândeau și își îmbrăcau gândirea în cuvinte și fraze, prin vorbire sau prin scriere, ori prin amândouă". Domnul Anghel Saligny este întâiul care gândește și își exprimă gândirea prin linii. Nu vorbește și nu scrie decât rar și numai când necesitatea îl silește spre a explica altora gândirea sa.

Gândirea domniei sale are două faze: concepția tehnică a operelor care trebuie făcute, care se exprimă prin planuri de linii și închipuirea organizării de muncă omenească menită să execute planurile puse în linii pe hârtie.

La Academie este un tăcut din gură și din condei. Rar - foarte rar - și cu mare neplăcere ia cuvântul în discuții, numai când nu se poate feri. Dar, îți spune unde se face greșeala, îți arată punctul slab, cărarea greșită, sau direcția bună de urmat.

Nimeni nu a fost mai surprins și mai încurcat decât domnul Saligny, când i s-a spus că va fi ales președinte al Academiei. Gândul ca va trebui să stea în frunte, să reprezinte, să facă discursuri la solemnități îl apăsa și îl chinuia. A primit numai când a fost convins, de unele dintre puținele persoane, al căror cuvânt este pentru Domnia Sa hotărâtor, că alegerea era o necesitate pentru bunul mers al instituției.

Membrii Academiei se întâlnesc din toate Țările Românești odată pe an pentru o lună în sesiunea generală. În aceste întruniri anuale domnul Saligny a introdus un element nou și de cel/mai mare interes: excursiunile în țară. A voit să scoată acest corp de inițiați pentru o zi sau două dintre cărți, memorii și rapoarte, spre a-i duce în țară să vadă marile lucrări ale vieții celei mari economice, cu care țara se înzestrea, fără încetare, și să vadă priveliștele mărețe ale naturii.

Astfel în 1909 domnul Saligny a organizat pentru membrii Academiei o neuitată incursiune pe Dunăre de la Giurgiu la Cernavodă și la Constanța, unde s-au văzut podul și portul celei mai mărețe lucrări tehnice făcute în țara noastră sub a Domniei sale conducere.

În 1910 o altă excursiune a fost organizată la salinele de la Slănic în Prahova și la exploatarea de petrol de la Bușteni și Câmpina.

**Prof. ing. Nicolae Noica
Membru de onoare al
Academiei Române**

Cel mai lung pod din Europa

Lucrarea sa cea mai importantă rămâne proiectarea în 1888 și construcția între 1890 - 1895 a podului peste Dunăre de la Cernavodă, care era, la acea vreme, cel mai lung din Europa și printre cele mai importante poduri metalice cu deschidere mare din lume. Proiectul elaborat de Saligny aducea două mari inovații în construcția de poduri: sistemul nou de grinzi cu console pentru suprastructura podului și folosirea oțelului moale în locul fierului pudlat ca material de construcție pentru tabliere de poduri.

și gigantica dantelă de oțel, întinsă deasupra pânzei liniștite a apei și susținută la mare înălțime de câteva rare coloane de piatră subțiri și elegante care sunt picioarele podului. Toți în jurul meu erau cuprinși de entuziasm și lăudau, fiecare în felul lui, pe inginerii români și pe conducătorul lor; toți se simțeau crescuți ca Români, în fața măreției lucrării, despre care puteau zice „este a noastră și este făcută de noi”. Când cele 15 locomotive legate una de alta au sburat peste pod cu o iuțeală amețitoare, în țipătul ascuțit al fluierelor lor, în urlul sirenelor de la toate vapoarele și în bubuitul tunurilor de pe țărm, entuziasmul s-a schimbat în delir. După trecerea momentului de

decorație a țării, cea mai mare cinste posibilă, aceluia care a condus munca inginerilor noștri pentru realizarea acestei minunate lucrări - strălucită afirmare a energiei naționale și a avânturilor spre viitor. Așa am fost cuprins și eu atunci de admirație pentru activitatea domnului A. Saligny. Dar se vede că aceleași simțăminte s-au deșteptat față de dânsul și în alții cu mai multă cunoștință de lume și cu putere de a face să se recunoască și să se cinstească în toate felurile meritele, bărbatului, care era și este personificarea energiei naționale manifestată în - direcțiunea tehnică - necunoscută la noi aproape cu totul de 40-50 de ani. Una din aceste

Saligny

Întâiul care își exprimă gândirea prin linii

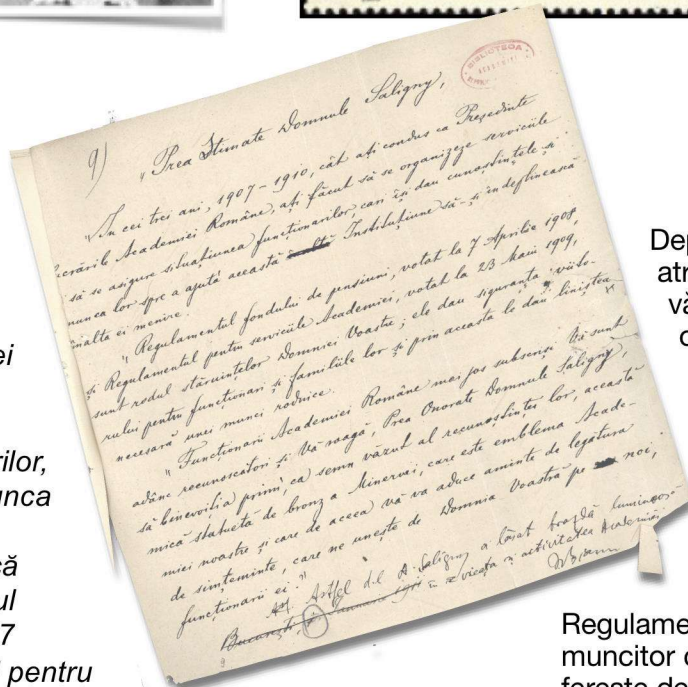
Anghel Saligny s-a născut la 19 aprilie 1854, în comuna Șerbănești, județul Tecuci (actualmente, județul Galați) și a murit la data de 17 iunie 1925 la București. A urmat primele clase de școală la pensionul de copii din Focșani, înființat de tatăl său, Alfred Saligny, pedagog de origine franceză din Alsacia, stabilit în România, apoi a urmat studiile secundare, la gimnaziul din Focșani, Colegiul Național Unirea. Studiile liceale le-a urmat în Germania, la Potsdam. Fiind inițial atras de astronomie, a frecventat cursurile Universității din Berlin, avându-l ca profesor și pe celebrul fizician Hermann von Helmholtz (1821 - 1894). În perioada 1870-1874 a urmat studiile inginerești la Școala Tehnică Superioară din Charlottenburg. A lucrat sub conducerea profesorului G. Mehrtens, la construcția căii ferate Cottbus-Frankfurt pe Oder.

**Prea Stimat
Domnule
Saligny,**

"În cei trei ani, 1907-1910, cât ați condus ca Președinte lucrările Academiei Române, ați făcut să se organizeze serviciile, să se asigure situațiunea funcționarilor, cari își dau cunoștințele și munca lor spre a ajuta această instituțiune să-și îndeplinească înalta ei menire. Regulamentul fondului de pensuni, votat la 7 Aprilie 1908, și Regulamentul pentru serviciile Academiei, votat la 23 Mai 1909, sunt rodul stăruințelor Domniei Voastre; ele dau siguranța viitorului pentru funcționari și familiile lor și prin aceasta le dau liniștea necesară unei munci rodnice. Funcționarii Academiei Române mai jos subscriși vă sunt adânc recunoscători și vă roagă, Prea Onorate Domnule Saligny, să binevoiți a primi, ca semn văzut al recunoștinței lor, această mică statueta de bronz a Minervei, care este emblema Academiei noastre și care de aceea vă aduce aminte de legătura de simțăminte, care ne unește de Domnia Voastră de noi, funcționarii ei."

Funcționarii Academiei Române, după trecerea celor trei ani de președinție - cel mai mare număr de ani în care poate fi cineva ales în șir președinte la Academie.

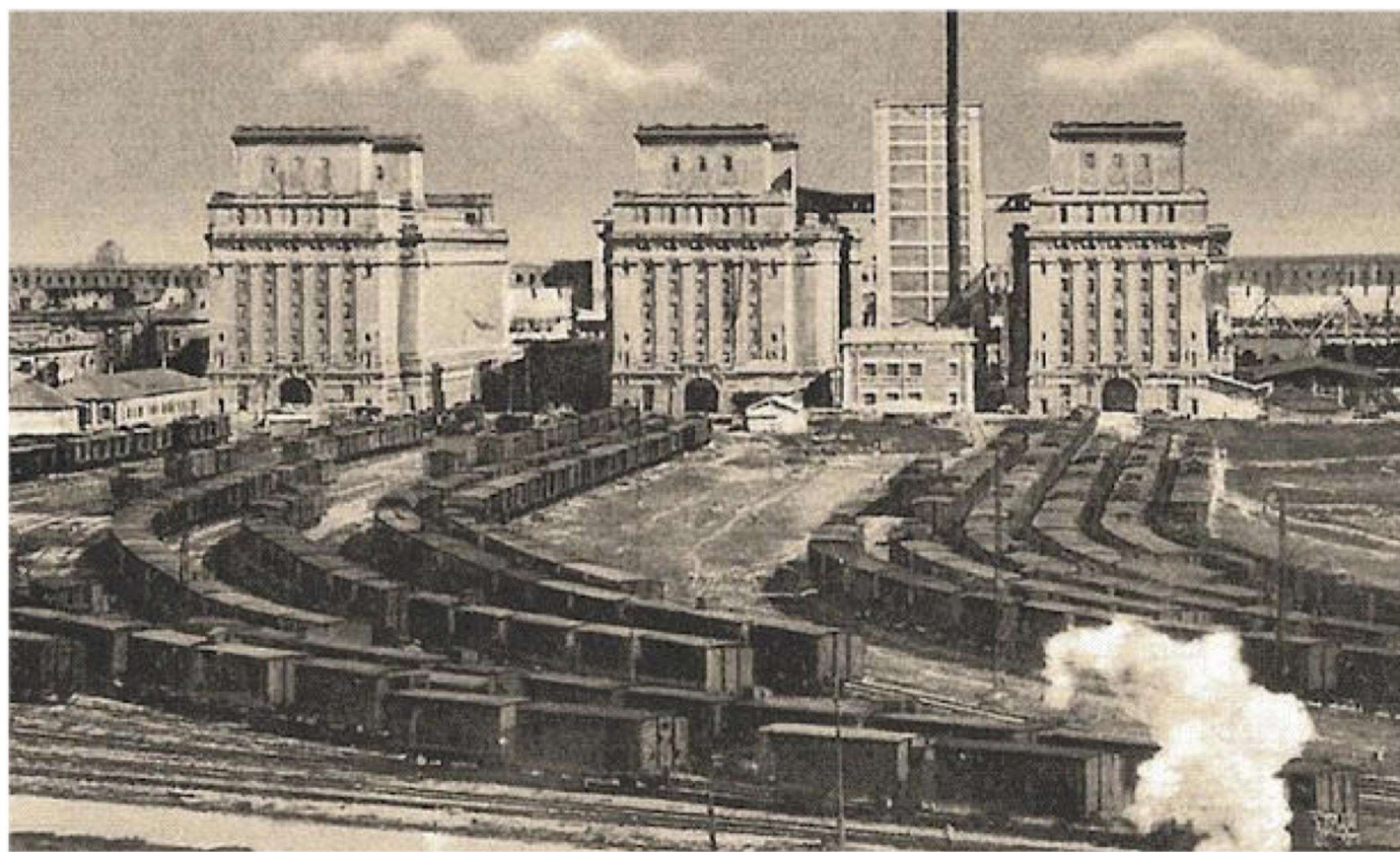

**Trei ani (1907-1910)
ne-a fost președinte**

Deprins, cum este, cu organizarea și conducerea unor servicii mari, unde atribuțiile și răspunderile trebuie să fie bine lămurite, domnul Saligny a văzut îndată punctele slabe și lipsurile serviciilor noastre, dezvoltate și organizate în mod cam patriarhal, și cu cea mai mare delicatețe, căutând să nu atingă pe nimeni, a adus îndreptări și îmbunătățiri. Îngrijirea sa principală era: stabilirea răspunderilor și asigurarea stabilității lucrătorilor.

Sub îndemnul și conducerea Domniei sale, s-au votat cele două regulamente care realizează aceste două necesități pentru orice serviciu perpetuu căruia își dau anii și puterile vieții mai mulți bărbați culti și muncitori.

Aceste regulamente sunt Regulamentul fondului de pensuni și Regulamentul pentru Serviciile Academiei. Fiind Domnul Saligny însuși un muncitor cum rar se găsesc, Domnia Sa apreciază și timpul și munca altora și se ferește de a le risipi fără trebuință."

Cel mai vechi manuscris latin

Alături de alte manuscrise și tipărituri, lucrarea a ajuns mai târziu în Țara Românească, fiind cumpărată de către umanistul și bibliofilul Constantin Cantacuzino stolnicul de la ostașii români care au participat la asediul Vienei din 1683.

Popularitatea imensă a lucrării lui Guillaume Durand, "Rationale divinorum officiorum", este atestată,

printre altele, de traduceri în franceză, germană, spaniolă, italiană și engleză, de cele peste două sute

de manuscrise și cele 110 ediții tipărite, prima ediție fiind cea de la Mainz din 1459.

Edițiile care i-au urmat, Roma, 1473, Lyon, 1503, 1512, 1534, 1584, Antwerp, 1570, Veneția, 1599, 1609, sunt astăzi foarte rare. Se înregistrează treisprezece ediții în secolul al XV-lea și alte treisprezece în secolul al XVI-lea; Rationale, alături de cealaltă lucrare a sa Speculum iudiciale (din 1271), au fost instrumentele cheie în educația și formarea clerului din Vest, lucrările fiind strâns legate de inițiativele de reformă.

Durand s-a bazat în elaborarea operei sale pe tratatele lui Lothario de Segni (viitorul Papă Inocențiu al III-lea), Sicardus de Cremona și Guillaume d'Auxerre, arhidiacon de Beauvais, maestru în teologie și profesor la Universitatea din Paris. Manuscrisul, un in-folio mare de 271 de file, scris pe pergament, este lucrat în Franța și a fost transferat în Austria, la mănăstirea cisterciană Santa Croce, așa cum rezultă din însemnarea de la fila 2r: Mon[aste]rij B.[eatae] Virginis ad Sa[n]ctam Crucem Ord[inis] Cister[ciensis] in Austria Catalogo Inscriptus N. 1 (A mănăstirii Sfânta Fecioară de la Sfânta Cruce, ordinul Cistercienilor în Austria; înscrisă în catalog la nr. 1). Însemnarea care atestă apartenența manuscrisului la mănăstirea ordinului cistercienilor este urmată de precizarea datei la care a fost scris: Scriptus Anno D[omi]ni 1370 et finitu[s] in vigilia[m] SS. /4/0s[olorum] Simonis et Iudae. Vide w.[entio] .[olio] ultimo (Scris în anul Domnului 1370 și terminat în noaptea sfinților apostoli Simon și Iuda).

Biblioteca stolnicului, întemeiată cu o parte a bibliotecii postelnicului Constantin Cantacuzino de la Mironești, este menționată deja de Anton-Maria Del Chiaro, secretarul lui Constantin Brâncoveanu. Biblioteca lui Constantin Cantacuzino, fondată de tatăl său, a rămas în istorie pentru felul în care a fost organizată și pentru conținutul ei. Catalogul bibliotecii Mănăstirii Mărgineni, datând din 1839, conținea 263 de titluri de cărți care au aparținut familiei Cantacuzinilor. După moartea stolnicului, biblioteca s-a destrămat, ajungând parțial în posesia lui Nicolae Mavrocordat. Se pare că manuscrisul lui Guillaume Durand a rămas totuși în familie, întrucât cel care a donat această prețioasă operă Bibliotecii Academiei, în 1905, a fost doctorul Ioan Cantacuzino.

Pe versoul primei file a manuscrisului, cu litere chirilice, stolnicul a notat: „Ciastă carte veche și grea este adusă de oștenii noștri care au oștit cu turcii la Beciu, dintr-acolo luată, mergând la anul de la spăsenia lumii 1683, măsăta mai, când creștinătatea au bătut toată puterea turcească și i-au gonit cu mare rușine d-acolo luându-le și toată avuția și armele, cap oștirilor tuț[ur]or creștinești fiind Ioan al treilea

Craiu Leșăscu, din rodul Sobiestilor, și Carol duce al Lotaringhiei ce era și cumnat (...) dintâi împărat al Romanului, iar al turcilor era Vizirul Cara Must[afa] (...) Ibrahim.” Textul, scris cu literă de factură gotică monastică, este dispus pe două coloane, cu 35 rânduri pe pagină, cu inițiale ornate cu motive vegetale și zoomorfe, în nuanțe de roșu și albastru, multe cu prelungiri marginale, care acoperă întreaga bordură albă a paginii. Legătura manuscrisului este în piele maro și lemn de fag, peste care s-a aplicat o ferecătură în alamă.

Ordinul monastic al cistercienilor apare în Evul Mediu ca una dintre realizările cele mai importante ale idealului monahal, iar întemeierea lui face parte dintr-o mișcare generală de reîntoarcere la sursele autentice ale creștinismului. Manuscrisul lui Durand a fost probabil trimis Mănăstirii Santa Croce de nepotul lui Guillaume Durand, cu același nume, la rândul său episcop de Mende.

Gabriela Dumitrescu

